THE BEAUTY LITERARY CONCEPT IN YUKIO MISHIMA'S GOLDEN TEMPLE

Ingrid Cezarina-Elena Ciochină
PhD lecturer, „Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The work of the Japanese writer, Yukio Mishima, is distinguished in its time on the one hand by its complexity, covering various areas from the novel to the essay, poetry, and plays, and on the other hand by the variety of innovations it proposes, the writer demonstrating remarkable abilities of reinvention from one writing to another. Considered by most literary critics the most "Western" of the Japanese writers of the 20th century, Mishima manages to maintain around himself and his work that impenetrable mystery in which antinomies merge and coexist, vibrating in unison with the writer's feelings.

Key words: the golden temple, Yukio Mishima, aesthetics of beauty, literary symbol, the Japanese novel.

Opera scriitorului nipon, Yukio Mishima, se distinge în epocă pe de o parte prin complexitatea sa, acoperind arii diverse de la roman, la eseu, poezie, și piese de teatru, iar pe de altă parte prin varietatea inovațiilor pe care le propune, scriitorul dovedind abilități de reinventare remarcabile de la o scriere la alta. Fiind considerat de majoritatea criticilor literari cel mai „occidental" dintre scriitorii niponi ai secolului XX, Mishima reușește să mențină în jurul său și al operei sale acel mister de nepătruns în care antinomiile se îmbină și coexistă, vibrând la unison cu trăirile scriitorului.

Romanul, *Templul de aur* (1956), a fost considerat adesea marea sa reușită romanescă. Opera aduce în prim-plan problematica frumosului și rolul acestuia în viața omului. Frumosul devine în romanul lui Mishima un reper esențial pentru ființa umană, care se va raporta în permanență la acesta, în toate momentele cheie ale existenței sale. Romanul oferă o neașteptată profunzime, fiind marcat de numeroase revelații, mai mult sau mai puțin ciudate pentru cititorul occidental, pentru care noțiunea de normalitate deține accepții clare. Spre deosebire de acesta din urmă, opera lui Mishima nu deține limite clare ale normalității: „Templul de aur este un roman despre puritate și abjecție, despre seninătate și disperare, scris cu eleganță, rafinament și distincție."[1] Considerată creație barocă prin excelență, opera se remarcă printr-o arhitectură romanescă, foarte complexă și armonios structurată. Subiectul romanului se bazează pe un fapt brut, din realitatea imediată: incendierea Templului de Aur din Kyoto (1950), de către un tânăr seminarist buddhist, care își propusese să piară și el odată cu templul, în mod spectaculos. Știrea a ținut prima pagină a ziarelor nipone, spre uimirea și profunda dezamăgire a iubitorilor de artă tradițională din Arhipelag. Filtrată prin prisma propriilor idei și trăiri, această știre îi oferă lui Mishima ideea unei motivații neobișnuite a făptașului: ura față de Frumos.

Imaginea obsedantă a templului, deși deține un referent real, Templul din Kyoto, reprezintă pe tot parcursul romanului doar un construct mental: „Deși-l mai vedeam din când în când prin fotografii și manuale, imaginea care mi-a rămas întipărită în suflet a fost cea a Templului de aur zugrăvită de tatăl meu. Tata nu-mi spusese niciodată că adevăratul Templu de aur este de un aur strălucitor, sau ceva de soiul acesta, și totuși, după cum susținea el, nu

[1] Andreea Deciu, *Despre frumusețe și singurătate*, în România Literară, nr. 28/2000

exista pe lume nimic mai frumos. Până și ideogramele ce-i reprezentau numele și muzicalitatea fiecărui cuvânt îi confereau Templului de aur o valoare aproape ireală ce mi se întipări în minte."[2] Aceasta este imaginea templului conturată chiar la începutul romanului. Pe de o parte imaginea este „întipărită în suflet", iar pe de altă parte în minte, atributele sale cele mai de seamă fiind „valoarea aproape ireală" și faptul că „nu exista pe lume nimic mai frumos". Deși Mizoguchi, personajul principal al romanului, cel care relatează întâmplările al căror martor a fost, dezvoltă o întreagă obsesie față de templu, exagerându-și fiecare defect, împingându-l către granița monstruosului, niciuna dintre percepțiile sale nu corespund cu realitatea. Adevăratul Templul de aur este descris din interior ca spațiu al sărăciei, al degradării și al mizeriei, preoții fiind prost hrăniți, ironizați și batjocoriți de către turiștii care veneau să viziteze templul, starețul își petrece timpul în compania gheișelor. Dar din exterior, amplasarea templului este de o frumusețe nemaiîntâlnită. Simbolistica amplasării sale destul de aproape de oraș, chiar pe malul unul lac, într-o grădină imensă, demonstrează ideea că frumosul este întotdeauna aproape, dar de cele mai multe ori inaccesibil, căci tot ceea ce poate percepe ființa umană este doar o reflexie a acestuia: „Frumusețea era deci ceva palpabil, ceva ce puteai atinge cu propriile-ți degete, ceva ce se putea reflecta în ochi. Știam și aveam convingerea fermă că printre toate lucrurile schimbătoare în lume, Templul de aur rămânea imuabil și nevătămat."[3] Prima constatare pe care o face Mizoguchi la vederea templului, pe lângă profunda dezamăgire este: „Umbra era mai frumoasă decât însăși clădirea."[4] Referindu-se la imaginea templului reflectată în lac, băiatul exclamă: „Oare frumusețea poate să fie atât de lipsită de frumusețe?"[5]

Problema percepției frumosului este foarte subtil abordată în text. Deși dezamăgit de lipsa de frumusețe a templului, Mizoguchi percepe frumosul ca pe un lucru tainic, care se dezvăluie doar celor inițiați. El își propune să cerceteze mai mult împrejurimile templului, încercând să găsească în realitatea palpabilă, corespondenți ai frumosului aflați în plan mental. Astfel, acesta ajunge nu doar să își creeze o realitate mentală proprie, ci și să transfere ideea de frumos din planul mental în cel real: „Nu mai eram în căutarea unui Templu de aur iluzoriu în natură și în obiectele din jur. Acest Templu de aur ajunsese să prindă rădăcini puternice în mine."[6] Problematica frumosului vizează astfel numeroase aspecte simbolice, diversitatea și profunzimea acestora oferind o neașteptată cheie de lectură.
Arhitectura romanului este construită pe contraste puternice, aflate într-o permanentă opoziție: arta vs. războiul, viața vs. moartea, frumosul vs. abjectul. Vitalitatea lui Mizoguchi este alcătuită după aceleași principii: viața la templu vs. războiul, tiran vs. artist, timiditate vs. mândrie, incapacitatea de afecțiune vs. nevoia de afecțiune, dorința de a deveni stareț vs. dorința de a incendia templul. Toate aceste contraste puternice construiesc o altă viziune asupra frumosului: cât rău poate pricinui lumii frumosul. Cultura niponă din care provine Mishima mizează pe estetism ca soluție de a birui moartea. De-a lungul romanului există o subtilă îmbinare între real și simbolic, unul dintre pasajele cele mai reprezentative pentru ilustrarea simbolismului romanului și a contrastelor amintite anterior, îl reprezintă conturarea celor două personaje antitetice, Mizoguchi și Tsurukawa: „Eu eram negativul fotografiei, iar el pozitivul. De câte ori n-am rămas uluit când am văzut că sentimentele mele întunecate, confuze, se luminează și strălucesc după ce se filtrează prin inima lui Tsurukawa!"[7]
Frumusețea devine realitate de sine stătătoare, punct de referință, ideal, eternitate. Templul lui Mishima capătă atributele unei ființe: „În sfârșit am ajuns să trăiesc aproape de tine, Templu

[2] Yukio Mishima, *Templul de aur*, traducere de Angela Hondru, București, Editura Univers, 1985, p. 6.
[3] Ibid., p. 29
[4] Ibid., p. 33
[5] Ibid.
[6] Ibid., p. 39
[7] Ibid., pp. 67-68

de aur! […] N-am pretenția s-o faci dintr-o dată, dar te rog împrietenește-te cu mine și dezvăluie-mi secretul. Simt că sunt la doi pași de a-ți pătrunde frumusețea și totuși nu o pot vedea. […] În plus, dacă ești într-adevăr atât de frumos încât nimic pe lumea aceasta nu se poate compara cu tine, atunci spune-mi de ce ești atât de frumos, de ce e necesar să fii frumos?"[8] Fiind condamnat la urâțenie datorită bâlbâielii și aspectului fizic dezagreabil, Mizoguchi nu reușește să înțeleagă rolul și necesitatea frumosului în lume. Pe de o parte, accentuarea obsesivă a propriilor defecte, iar pe de altă parte exaltarea cu care privește frumosul absolut, reprezentat de templu, realizează o comparație între realitatea umană și cea estetică. Universul reprezentat de templu îi va deveni dușman, căci frumosul, în viziunea acestuia, nu poate să coexiste alături de urât: „Mizoguchi nu e diform (ca alt personaj din carte, prietenul său), ci bîlbîit: de îndată ce încearcă să spună ceva, să comunice, pe feţele celor din jur se aşterne mirarea, confuzia, neliniştea neînţelegerii, se zugrăvesc, ca într-o oglindă maliţioasă, toate rictusurile şi contorsionările groteşti ale eforturilor zadarnice de apropiere ale celui ce nu se poate exprima. Mizoguchi e condamnat să trăiască în urîţenie, de ca şi cum ar fi hidos, pentru că nu poate comunica, nu se poate dezvălui celorlalţi. Ruperea sa de lume, închiderea în tăcerea la care îl obligă bîlbîiala, e un păcat de moarte: Mizoguchi e vinovat chiar de dinainte de a fi comis vreo faptă mîrşavă, e vinovat de a fi unicul cunoscător al gîndurilor sale, care, incomunicabile fiind, devin secrete. Iar ca secrete, ele devin periculoase, subversive, criminale."[9]

Astfel, frumosului îi este dat să dispară, el nu mai face parte din existența umană, căreia îi pricinuiește doar suferință. Momentele simbolice din roman care susțin această idee sunt incendierea templului și moartea lui Tsurukawa, prietenul cel mai bun al lui Mizoguchi și singurul personaj pozitiv. Întregul text este construit pe antiteza frumos / urât, respectiv bun / rău, toate momentele cheie, personajele și acțiunile fiind construite după principiile occidentale: existențialismul francez și demonismul dostoievskian. Mizoguchi, antieroul crud care dorește mereu distrugerea și care este incapabil de empatie, își urăște mama și este incapabil să își iubească tatăl. Toate gândurile și gesturile sale sunt obsesiv influențate de templu și se petrec exclusiv în interiorul minții sale. Incapacitatea de a-și crea o identitate și de a comunica, datorate bâlbâielii de care suferă, precum și problematica perceperii frumosului ca rău necesar, împing romanul la granița dintre filosofie și literatură, dintre normalitate și patologic, dintre umanitate și bestialitate. În încercarea de a-și defini natura contradictorie, Mizoguchi afirmă: „Nu-mi era greu să justific sentimentele adevărate prin tot soiul de argumente și motivări, dar, uneori, nenumăratele motive stoarse de propriul meu creier atrăgeau acele sentimente care mă șocau și pe mine; și acele sentimente nu fuseseră ale mele inițial. Numai ura era adevărată, pentru că mă lăsasem ușor stăpânit de acest sentiment."[10] Ceea ce este fascinant la creația lui Mishima este problematica frumosului care dezvăluie noi și noi profunzimi ale resorturilor sufletului uman. Implicațiile frumosului relevă numeroase fațete ale realității, numeroase idei și angoase, care, deși în aparență lasă în urma lor un gust amar, vor reprezenta mult timp după lectură, meditații profunde asupra sensurilor acestei lumi.

Mizoguchi, antieroul demonic dostoievskian, ajunge la o concluzie frapantă în ceea ce privește normalitatea, frumosul și echilibrul său sufletesc: „Ceea ce am reușit eu să învăț din acest proces uluitor a fost că măcar în ceea ce privește sentimentele nu există nicio inconsecvență între cel mai pur și cel mai neplăcut: același efect; nu exista nicio deosebire între intențiile criminale și compasiunea cea mai adâncă."[11] Astfel, dezideratul acestuia despre lume, frumos și normalitate, include într-adevăr orice fel de intenție și trăire, ideea pe

[8] Ibid., p. 46
[9] Andreea Deciu, *art.cit.*
[10] Yukio Mishima, *op.cit*., p. 73
[11] Ibid., p. 74

care dorește să o transmită Mishima fiind aceea că în om există porniri contradictorii, la fel cum binele și răul coexistă, frumosul și urâtul, viața și moartea, fericirea și suferința, toate aceste contradicții fac parte din existența omului și îi compun natura unică.

Lumea japoneză a secolului XX, „prinsă între tensiunile uneori extrem de acute dintre valorile tradiționale, autohtone, și cele modern-occidentale”[12], și îndeosebi „sufletul nipon, întotdeauna atent la detalii, fie ele și neînsemnate”[13], nasc personalități artistice deosebite, puternic marcate de neliniști existențiale. Proza lui Mishima este marcată de noțiuni cheie precum rememorare, estetism, confesiune sau biografism, fiind considerat pe drept unul dintre cei mai mari prozatori niponi ai secolului XX.

BIBLIOGRAPHY

1. Călinescu, Matei, *A citi, a reciti*, Iaşi: Polirom, 2003
2. Deciu, Andreea, *Despre frumusețe și singurătate,* în *România Literară,* nr. 28/2000
3. Durand, Gilbert, *Aventurile imaginii*, Bucureşti: Nemira, 1999
4. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului,* Bucureşti: Univers, 1977
5. Evola, Julius, *Individul şi devenirea lumii*, Bucureşti: Anastasia, 1999
6. Grigore, Rodica, *Arta detaliului și a sugestiei,* în *Cultura*, Nr. 445 / 7.11.2013
7. Mishima, Yukio, *Templul de aur*, traducere de Angela Hondru, București, Editura Univers, 1985

Wunenburger, Jean-Jaques, *Filozofi*

[12] Rodica Grigore, *Arta detaliului și a sugestiei,* în Cultura, Nr. 445 / 7.11.2013
[13] Ibid.